

SAJMON
SKEROU
CENTURION

Prevela
Eli Gilić

■ Laguna ■

Naslov originala

Simon Scarrow
CENTURION

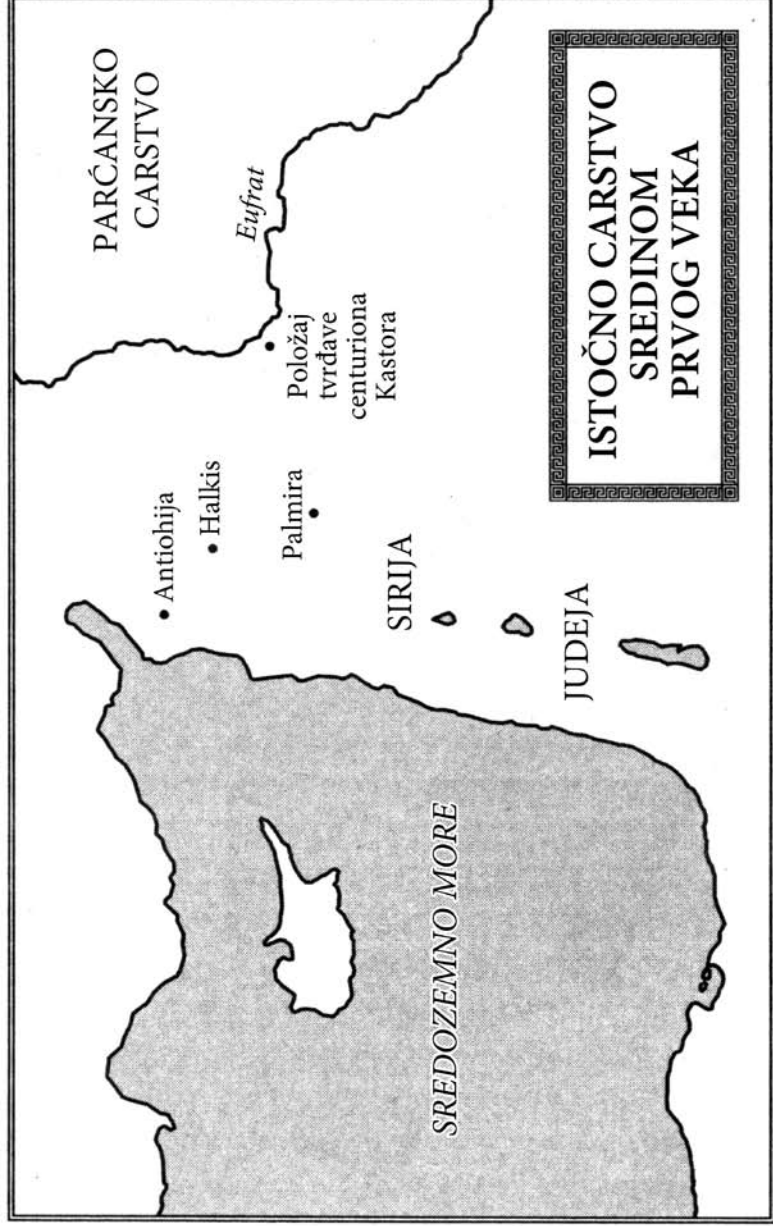
Copyright © 2007 Simon Scarrow

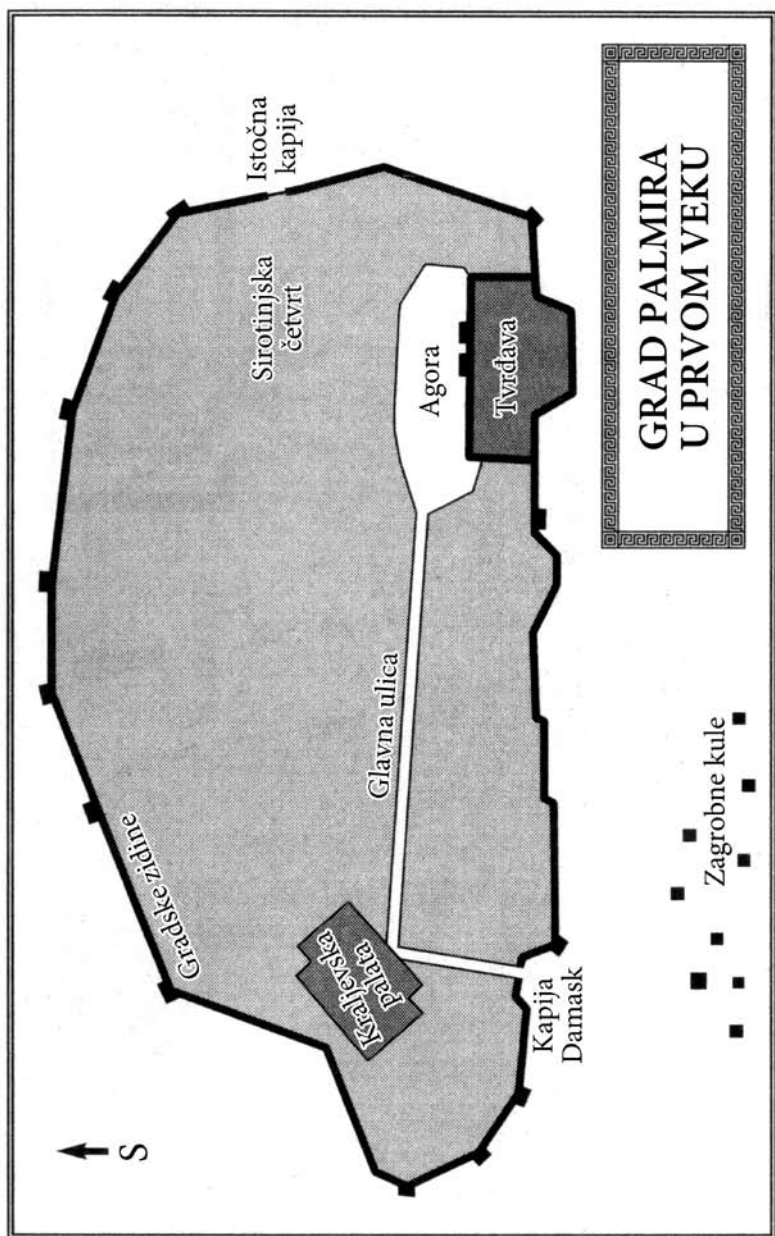
First published in English by Headline Publishing Group
Limited, 2007

The right of Simon Scarrow to be identified as the Author
of the Work has been asserted by him in accordance with
the Copyright, Designs and Patents Act 1988.

Translation Copyright © 2010 za srpsko izdanje, LAGUNA

*Ova knjiga je posvećena svim bivšim studentima
koje sam imao čast da podučavam. Hvala na
svemu što ste me naučili zauzvat!*

Rimska vojska – kratka napomena o legijama i pomoćnim kohortama

Vojnici cara Klaudija služili su u dve vrste jedinica – legijama i pomoćnim odredima, poput Desete legije i Druge ilirske kohorte, predstavljenih u ovom romanu.

Legije su bile elitne jedinice rimske vojske. Sastavljene od rimskih građana, bile su dobro opremljene, teško naoružane i podvrgnute surovoj obuci. Pored toga što su predstavljale oštricu rimske osvajачke politike, legije su takođe preduzimale graditeljske poduhvate poput izgradnje puteva i mostova. Svaka legija sastojala se od pet i po hiljada ljudi. Oni su bili podeljeni u devet kohorti, sastavljenih od šest centurija od osamdeset ljudi (umesto stotinu, kao što bi moglo da se pretpostavi). Prva kohorta bila je dvostruko brojnija od ostalih i imala je zadatak da obezbeđuje ranjivo desno krilo na bojnopolju.

Za razliku od legija, pomoćne kohorte regrutovale su ljude iz provincija, koji bi postali rimski građani ako prežive više od dvadeset godina službe. Rimljani se nisu isticali kao konjanici i strelci, ali – budući da su bili praktični – dodeljivali su te

zadatke pomoćnim kohortama sastavljenim od ljudi koji nisu bili rimski građani. Pomoćni odredi bili su podvrgnuti istoj profesionalnoj obuci, ali su bili lakše naoružani i manje plaćeni. Njihove dužnosti svodile su se na održavanje garnizona i reda u mirnodopsko vreme, na pohodima su služili kao izviđači i lake trupe, a osnovna uloga u borbi bila im je da drže neprijatelja na mestu kako bi ga legije opkolile za završni udarac. Pomoćne kohorte uglavnom su se sastojale od šest centurija, mada je bilo i nekoliko većih, poput Druge ilirske, koja je imala i konjički odred. Tokom aktivne službe, pomoćne kohorte uglavnom su pripajane legijama.

Što se činova tiče, legionarskim i pomoćnim centurijama komandovao je centurion s narednikom kao drugokomandujućim oficirom. Kohortama legija zapovedali su stariji centurioni, a pomoćnim kohortama komandovao je prefekt, koji je najčešće bio veoma iskusan centurion unapređen iz legije. Na čelu legija nalazio se legat s osobljem sastavljenim od tribuna – mladih patricija kojima je to bio prvi vojni pohod. Prilikom okupljanja vojske, car je birao zapovednika koji je već dokazao svoju vojnu sposobnost. On bi često imao i druge položaje, poput guvernera pokrajine, kao što je Kasije Longin, koji se javlja u ovoj knjizi.

PRVO POGLAVLJE

Zapovednik kohorte je s litice gledao reku dok se sumrak spuštao nad logorom. Blaga izmaglica pokrila je Eufrat i raširila se na obale s obe strane, uzdižući se čak iznad drveća koje je raslo pored reke, pa je ova izgledala kao ravan trbuh zmije koja se blago uvija krajolikom. Pri toj pomisli centurionu Kastoru podigla se kosa na glavi. Čvrsto je obmotao ogrtač oko grudi, skupio oči i zagledao se u zemlju koja se prostirala s druge strane Eufrata: Partiju.

Prošlo je više od stotinu godina otkako se rimska sila prvi put srela s Parćanima i otada su oba carstva igrala smrtonosnu igru za upravu nad Palmirom, zemljom koja je ležala istočno od rimske provincije Sirije. Sada, budući da je Rim pregovarao o sporazumu s Palmirom, njegov uticaj se proširio do obale Eufrata, tačno do granice sa starim neprijateljem. Više nije bilo nijedne države između Rima i Partije, te je bilo sve manje sumnji da će tinjajuće neprijateljstvo uskoro buknuti u nov sukob. Legije u Siriji su se već spremale za pohod kada je centurion sa svojim ljudima izmarširao kroz kapiju Damask.

Centurion Kastor je ponovo osetio veliku ogorčenost zbog naredjenja iz Rima da povede kohortu pomoćnih trupa preko pustinje, daleko čak i od Palmire, kako bi podigao utvrđenje na liticama iznad Eufrata. Palmira je udaljena osam dana marša prema zapadu, a najbliži rimski vojnici smešteni su u Emesi, šest dana od Palmire. Kastor se nikada u životu nije osećao toliko odsećeno. Sa četiri stotine ljudi nalazio se na samom kraju Carstva i s litice osmatrao ne bi li video znak parćanskog napada preko Eufrata.

Posle iscrpljujućeg marša preko jalove, stenovite pustinje, podigli su logor blizu litice pa počeli da grade utvrđenje koje će čuvati dok neki zvaničnik u Rimu konačno ne odluči da ih raspusti. Kohorta se tokom marša pržila na suncu preko dana i drhtala pod ogrtačima noću, kada se temperatura naglo spuštala. Snabdevanje vodom bilo je strogo ograničeno, a kada su konačno stigli do velike reke koja preseca pustinju i natapa plodni polumesec što okružuje obale, vojnici su pojurili u plićak da utole žeđ i željno prinosili vodu ispućalim usnama pre nego što su starešine mogle da ih spreče.

Nakon tri godine službe u garnizonu Desete legije u Kiroso s bogato navodnjavanim vrtovima i svim putenim zadovoljstvima koja se mogu zamisliti, Kastor je osećao sve veći užas prema trenutnom položaju. Kohorta je bila suočena s mogućnošću da provede mesece, možda čak i godine, u ovom zabačenom delu sveta. Ako ih prvo ne ubije dosada, onda će to svakako učiniti Parćani. Zbog toga je centurion naložio svojim ljudima da počnu da grade utvrđenje čim su na litici našli mesto s kojeg se pruža dobar pogled na plićak ispod ustalasane parćanske ravnice. Kastor je znao da će parćanski kralj uskoro saznati za prisustvo Rimljana i da je neophodno da podignu jako utvrđenje pre nego što Parćani odluče da krenu na njih. Pomoćni odred danima se mučio da izravna zemljište i pripremi temelje za zidine i

kule novog utvrđenja. Zatim su klesari brzo poravnali kamene blokove koje su na kolima dovukli iz okoline. Noseći zidovi već su bili do visine struka, a praznine među njima popunjene krhotinama i ostacima. Centurion Kastor zadovoljno je klimnuo glavom kada je pogledao položaj pri umirućoj svetlosti. Za pet dana odbrambeni zidovi biće dovoljno visoki da premesti logor unutar novog utvrđenja. Tada će se osećati sigurnije od Parćana. A do tada će vojnici raditi onoliko dugo koliko im dnevna svetlost dozvoljava.

Sunce je zašlo i sada je samo tanka pruga crvenkastosmeđe svetlosti obasjavala horizont. Kastor se okrenuo prema svom pomoćniku, centurionu Septimu. „Vreme je da završimo za danas.“

Septim je klimnuo glavom, udahnuo pa stavio ruke oko usta i uzviknuo naredjenje u pravcu gradilišta.

„Kohorto! Dole alat, povratak u logor!“

Kastor je video kako nejasne prilike na gradilištu umorno odlažu pijuke, lopate i pletene korpe pre nego što su podigle štitove i koplja i odvukle se da obrazuju povorku ispred otvora na kojem će biti glavna kapija. Kada se i poslednji čovek postrojio, u pustinji se podigao vetar, a Kastor je zaškiljio prema zapadu i video kako im se približava gusta masa.

„Nailazi peščana oluja“, promrmljao je Septimu. „Bolje bi bilo da stignemo u logor pre nego što nas uhvati.“

Drugi čovek je klimnuo glavom. Septim je veći deo službe proveo na istočnoj granici i dobro je znao koliko brzo ljudi mogu da izgube pojam o pravcu kada ih obaviju zagušujuća zrna peska koje podižu tamošnji vetrovi.

„Oni srećni kopilani u logoru su na sigurnom.“

Kastor se brzo osmehnuo. Ostavio je polovinu centurije da čuva logor dok se njihovi sadrugovi muče na litici. Mogao je

da ih zamisli kako već nalaze utočište od oštrog vetra i peska u stražarskim kulama. „Pa, hajde da pokrenemo ljude.“

Izdao je zapovest za polazak i vojnici krenuše vijugavim putem koji vodi do logora, udaljenog nešto više od kilometra i po od položaja za utvrđenje. Vetar je postao jači kada se tama spustila nad krajolikom i vojnički ogrtači lepršali su oko njih dok su silazili kamenitim putem niz liticu.

„Neće mi biti žao kada odem odavde“, zagundao je Septim. „Imaš li ikakvu predstavu kada će nas zameniti? U Emesi mene i moje momke očekuje topli smeštaj.“

Kastor je odmahnuo glavom. „Nemam pojma. Podjednako sam nestrpljiv da odem odavde kao i ti. Zависи od prilika u Palmiri i onoga što naši parćanski prijatelji odluče da urade u vezi s tim.“

„Jebeni Parćani“, frknuo je Septim. „Ta kopilad neprestano nešto muti. Oni su stajali iza onoga prošle godine u Judeji, zar ne?“

Kastor je klimnuo glavom kada se setio pobune koja je izbila na istočnoj strani reke Jordana. Parćani su snabdeli pobunjenike oružjem i malim odredom strelaca na konjima. Samo zahvaljujući velikim naporima garnizona u utvrđenju Bušir, pobunjenici i njihovi parćanski saveznici sprečeni su da podignu celu Judeju na ustanak protiv Rima. A sada su Parćani bacili oko na plodni grad Palmiru – važnu tačku u trgovačkim putevima ka istoku koja razdvaja Rimsko carstvo od Partije. Palmira uživa znatnu nezavisnost i pre je zaštićena nego pokorena država. Ali palmirski kralj je ostario i takmaci u njegovoj porodici pripremaju se za mesto naslednika. Najmoćniji palmirski princ ne krije svoje namere da se svrsta uz Partiju ako postane novi vladar.

Kastor se nakašljao. „Guverner Sirije bi trebalo da ubedi Parćane da drže ruke dalje od Palmire.“

Centurion Septim je izvio obrvu. „Kasije Longin? Misliš da je dorastao tome?“

Kastor je počutao jedan trenutak dok je razmišljao o odgovoru. „Longin može da izađe na kraj s tim. On nije carev potrčko, već je zaslužio svoja unapređenja. Ako ne može da pobedi u pregovorima, siguran sam da može da ih raznese u borbi. Ako dođe do toga.“

„Voleo bih da mogu da delim tvoju uverenost, gospodine.“ Septim je odmahnuo glavom. „Čuo sam da je Longin prilično brzo pobjegao kada je poslednji put bio u nevolji.“

„Ko ti je to rekao?“, brecnuo se Kastor.

„Čuo sam od jednog starešine u garnizonu u Buširu, gospodine. Izgleda da je Longin bio u utvrđenju kada su se pobunjenici pojavili. Guverner je uzjahao konja i pobjegao brže nego što kurva iz Subure može da istrese kesu s novcem.“

Kastor je slegnuo ramenima. „Siguran sam da je imao razloge za to.“

„Svakako.“

Kastor se namrštió i okrenuo prema svom potčinjenom. „Slušaj, nije na nama da raspravljamo o guvernerovom načinu rada. Naročito kada vojnici mogu da nas čuju. Zadrži to za sebe, jasno?“

Centurion Septim skupio je usne pa klimnuo glavom. „Kako želiš, gospodine.“

Povorka je nastavila da se spušta padinom. Vetar se pojačao i prvi oblak prašine doleteo je na stazu. Za samo nekoliko trenutaka više nisu videli krajolik oko sebe i Kastor je usporio kako bi se uverio da još vodi ljude stazom do logora. Nastavili su dalje pogrbljenih ramena, pokušavajući štitovima da se sačuvaju što bolje mogu od udara peska. Konačno su stigli do podnožja padine i staza se izravnala. Iako je logor bio nedaleko od njih, pesak i tama su ga potpuno sakrili.

„Nema još mnogo“, promrmljao je Kastor sam za sebe.

Septim ga je čuo. „Odlično. Prvo što ću uraditi kada stignem u šator jeste da isperem grlo vinom.“

„Dobra ideja. Mogu li da ti se pridružim?“

Septim je zaškrgutao zubima na ovo neočekivano pitanje i neraspoloženo se pomirio s time da će podeliti poslednju čuturu vina koju je nosio pustinjom iz Palmire. Nakašljao se i klimnuo glavom. „Biće mi zadovoljstvo, gospodine.“

Kastor se nasmejao i udario ga po ramenu. „Dobar čovek! Kada se vratimo u Palmiru, plaćam prvu turu pića.“

„Da, gospodine. Hvala...“ Septim se naglo ispravio i zagledao u stazu pred njima. Zatim je podigao ruku kako bi povorci dao znak da stane.

„Šta nije u redu?“, tiho je pitao Kastor i približio se svom potčinjenom. „Šta je?“

Septim je pokazao glavom prema logoru. „Video sam nešto pravo ispred nas. Konjanika.“

Obojica starešina zagledaše se u vihor peska pred njima, napregnuvši oči i uši, ali nije bilo ni traga nikome, ni konjaniku ni pešaku. Samo obrisi zakrčljalog grmlja koje je raslo s obe strane staze. Kastor je progutao pljuvačku i primorao samog sebe da opusti napete mišiće.

„Šta si tačno video?“

Septim ga je ljutito ošinuo pogledom jer je osetio sumnju svog nadređenog. „Kao što rekoh, konjanika. Oko pedeset koraka pred nama. Pesak se nakratko povukao i uspeo sam da ga vidim na trenutak.“

Kastor je klimnuo glavom. „Jesi li siguran da nije bila neka obmana izazvana svetlom? Možda se samo povio neki žbun.“

„Kažem ti, gospodine, da je bio konj. Sasvim jasno. Kunem se svim bogovima. Tačno pred nama.“

Kastor je taman hteo da odgovori kada su obojica čuli tih metalan odjek koji je bio glasniji od zavijanja vetra. Taj zvuk bio je prepoznatljiv svakom vojniku: udaranje mača o mač. Trenutak kasnije začuo se prigušen uzvik i onda je sve utihnulo osim vetra. Kastor je osetio kako mu se ledi krv u žilama kada se okrenuo prema Septimu i tiho rekao:

„Prenesi ostalim starešinama. Neka se ljudi postroje u čvrst poredak duž staze. Uradi to tiho.“

„Da, gospodine.“ Centurion Septim je salutirao i otišao da prenese naređenje. Dok su se vojnici postrojavali s obe strane staze, Kastor je prišao nekoliko koraka logoru. Zbog promene u pravcu vetra, maglovito je video kapiju i, klonulo uz drveni dovrtak, telo iz kojeg je štrčalo nekoliko strela. Onda je zavesa peska ponovo prekrila logor. Kastor se povukao prema svojim ljudima. Vojnici su stajali u poretku četiri reda u dubinu, visoko podignutih štitova i nakrivljenih kopalja, dok su zabrinuto gledali prema logoru. Septim je čekao svog zapovednika na čelu centurije na desnom krilu. Pored njih se padina uzdizala u gužvi kamenja i rastinja.

„Jesi li video nešto, gospodine?“

Kastor je klimnuo glavom i sačekao da mu priđe pre nego što je tiho odgovorio. „Logor je napadnut.“

„Napadnut?“ Septim je podigao obrve. „Ko ga je napao? Parćani?“

„Ko drugi?“

Septim je klimnuo glavom i uhvatio dršku mača. „Kakva je zapovest, gospodine?“

„Još su blizu. U ovoj peščanoj oluji mogu biti bilo gde. Moramo pokušati da se vratimo u logor, isteramo ih i zatvorimo kapiju. To nam je najbolje rešenje.“

Septim se natmureno iskezio. „Misliš, jedino rešenje, gospodine.“

Kastor nije odgovorio, već je zabacio ogrtač preko ramena i isukao mač. Podigao ga je visoko i pogledao niz povorku da se uveri da ostale starešine prosleđuju njegov znak. Nije imao predstavu koliko je neprijatelj brojan. Ako su dovoljno hrabri da jurišaju i zauzmu logor, onda mora da su prilično brojni. Magla nad rekom i nailazeća peščana oluja pokrile su njihovo napredovanje. Našao je malu utehu u tome što će ta ista peščana oluja sada sakriti ostatak kohorte dok se bude približavala logoru. Ako budu imali sreće, možda će sada oni uspeti da iznenade neprijatelja. Polako je spustio ruku s mačem, praveći vrhom luk prema logoru. Taj znak su ponavljali duž povorke do onih vojnika s leve strane koji su bili skriveni mrakom i peskom.

Kastor je spuštao mač sve dok ivicom nije dotakao štit i onda je zakoračio napred. Povorka se ustalasala iza njega kada su vojnici ujednačeno potrčali preko ispucalog tla prema logoru. Starešine su održavale spor ritam kako bi mogle da poravnaju kolonu tokom napredovanja. S desne strane padina se pretvarala u ravnicu kako je bočna strana centurije odmicala od litice. Kastor je zurio ispred sebe skupljenih očiju, tražeći neki znak neprijatelja ili utvrda oko logora. Tada je video kako se glavna kapija uzdiže iznad prašine i peska. Obrisi podignutih palisada s obe strane postali su jasniji kako su se približavali. Osim tela koje je ležalo pored kapije, nije bilo ni traga nikom drugom – ni živom ni mrtvom.

Topot kopita odjeknuo je s desne strane i Kastor se okrenuo na vreme da vidi kako je jedan vojnik na kraju kolone uzviknuo i uhvatio se za strelu koja mu je proburazila grudi. Maglovite prilike izleteše iz vihora peščane oluje kada je nekoliko parćanskih konjanika dogalopiralo do odreda i odapelo strele u nezaštićeno desno krilo rimskih vojnika. Još četvorica pogođenih srušili su se, dok se peti presamitio, ali je pokušao da ostane na nogama dok se borio sa strelom koja mu je prošla kroz butinu i prikovala

je za drugu nogu. Parćani su poterali konje na drugu stranu i odjurili izvan vidokruga, a pomoćni odred ostao je da zapanjeno i užasnuto gleda za njima.

Gotovo istog trenutka začuo se krik s leve strane kada je neprijatelj ponovo napao.

„Nastavi napred!“, očajnički je uzviknuo Kastor kada je čuo kako još konja obilazi oko kohorte. „Trk, momci!“

Pravilni poredak kohorte raspršio se u masu ljudi koja je trčala prema glavnoj kapiji zajedno s Kastorom. Utom je video kako se kapija zatvara i brojna lica se pojaviše na palisadama. Podigoše lukove i strele opet prozujahu vazduhom. Još vojnika je palo dok su se bespomoćno okupljali ispred logora. Nije popuštao pljusak strela koje su udarale o štitove ili probijale meso uz praštav zvuk. Ljudi su vikali svuda naokolo i Kastor je osetio mučninu u stomaku kada je shvatio da će mu svi vojnici izginuti ako nešto ne uradi.

„Oko mene!“, zagrmeo je. „Zbijen poredak oko mene!“

Šaćica ljudi poslušala je naređenje i podigla štitove oko Kastora i stega kohorte. Pridružilo im se još vojnika kada ih je grubo postrojio Septim dok je žurio do svog zapovednika. Kada je pedesetak vojnika obrazovalo čvrst obruč s podignutim štitovima, Kastor je izdao naređenje da se povuku stazom prema litici. Polako su uzmakli u sumrak i napustili ranjene drugove, koji su očajnički preklinjali da ih ne ostavljaju Parćanima. Kastor je naterao sebe da otvrdne srce. Ništa nije mogao da uradi za ranjenike. Jedino utočište koje je ostalo preživelim iz kohorte bilo je delimično podignuto utvrđenje na litici. Ako uspeju da stignu tamo, imaće bolju mogućnost da zauzmu poslednji položaj. Kohorta je osuđena, ali će sa sobom u smrt povesti što više Parćana.

Uspeli su da stignu do podnožja litice pre nego što je neprijatelj shvatio njihovu nameru i odlučno ih pojurio. Konjanici su

izbijali iz mraka, odapinjali strele pa zauzdavali konje i mirno ispaljivali još strela kada su shvatili da više nema potrebe za taktikom napada i uzmicanja. Kohorta koja se povlačila stazom predstavljala je usku metu za neprijatelja, a čvrst zid štitova zaklanjao je malobrojnu odstupnicu preživelih dok su se penjali natrag na gradilište. Parćani su ih pratili, onoliko blizu koliko su smeli, i ispaljivali strele čim bi se pojavila pukotina između štitova. Kada su shvatili da je uzaludno da gađaju štitove, mete su im postale nezaštićene noge plena, što je primoralo vojnike da se povlače polučučeci i usporilo ih dok su se mukotrпно peli stazom. Ali još petorica su pogođena pre nego što se staza izravnala i mali odred stigao do spoljnog ruba utvrđenja. Vetar je jako duvao na litici, ali bar su bili iznad oblaka prašine i jasno su videli preko vihora peska koji je zaklanjao okolno zemljište.

Kastor je ostavio Septimu zapovedništvo nad odstupnicom i poveo ostatak vojnika kroz temelje glavne kapije. Zidovi su prenisli da zadrže Parćane izvan utvrđenja i jedino mesto gde su mogli da zauzmu položaj bila je gotovo završena stražarska kula u udaljenom delu utvrđenja na samoj ivici litice.

„Ovuda!“, zaurlo je Kastor. „Za mnom!“

Požurili su kroz lavirint pravih linija od kamenja koje su obeležavale mesta za zgrade i ulice u utvrđenju. Ispred njih se uzdizao obris stražarske kule nasuprot noćnom zvezdanom nebu. Čim su stigli do strukture s drvenim okvirom, Kastor je stao na ulaz i počeo da maše vojnicima da uđu. Jedva da ih je bilo više od dvadeset i znao je da će biti srećni ako dočekaju zoru. Utrčao je i izdao naređenja da zauzmu položaje na platformi iznad kule i prorezima za prozore na spratu iznad ulaza. Zadržao je četvoricu sa sobom da čuvaju ulaz dok su čekali da stigne Septim sa odstupnicom. Ubrzo je nekoliko nejasnih prilika utrčalo kroz nezavršenu kapiju i pojurilo prema kuli.

Za njima se pojavio talas neprijateljskih vojnika i pojurio ih uz pobedničke krike.

Kastor je stavio ruke oko usta i povikao: „Odmah iza vas! Požurite!“

Vojnike iz odstupnice usporavalo je teško oružje, a već su bili iscrpljeni od celodnevnog rada, tako da su se saplitali preko gradilišta. Jedan se spotakao o kamen i pao uz prodoran uzvik, ali niko se nije zaustavio ni da ga pogleda i posle nekoliko trenutaka bio je progutan talasom Parćana koji su jurili ka kuli. Okružili su palog vojnika i počeli da ga seku i ubadaju krivim sečivima. Čovekova smrt dala je njegovim drugovima dovoljno vremena da stignu do kule. Utrčali su unutra i spustili štitove dok su se borili da dođu do vazduha. Septim je olizao usne i primorao se da se ispravi i podnese izveštaj iako su mu se grudi nadimale.

„Izgubili smo dvojicu vojnika, gospodine... Jednog na stazi, a drugog malopre.“

„Video sam.“ Kastor je klimnuo glavom.

„Šta sad?“

„Odbijaćemo ih što duže možemo.“

„A onda?“

Kastor se nasmejao. „Onda ćemo umreti. Ali pre toga ćemo poslati bar četrdesetoricu ispred sebe da nam pokažu put do carstva mrtvih.“

Septim je primorao sebe da se iskezi zbog ljudi koji su ih gledali. Onda je pogledao preko Kastorovog ramena i uozbiljio se. „Evo ih, gospodine.“

Kastor se okrenuo i podigao štit. „Moramo ih zadržati ovde! Postrojte se!“

Septim je stao pored njega, a četvorica vojnika podigli su koplja, spremni da ih bace preko glava dvojice starešina. Crna masa Parćana jurila je preko krhotina na zemlji i zaletela se u

štitove koji su čuvali vrata. Kastor se pripremio pre nego što je unutrašnji deo štita poleteo prema njemu pod udarcem. Onda je ukopao donove s gvozdenim klinovima i uzvratio udarac, usmerivši svu snagu iza središnjeg ojačanja štita. Odjeknuo je glasan uzdah kada je pogodio nekoga. Jedan vojnik zamahnuo je preko njegovog ramena i vrh koplja poleteo je napred. Začuo se bolni krik ispred kule. Kada je povukao koplje nazad, nekoliko toplih kapi poprskalo je Kastora u oči. Zatreptao je i osetio kako je neko udario mačem po štitu. Pored njega, centurion Septim gurao je štit u neprijatelje na ulazu i zamahivao mačem na bilo koji deo tela koji je video između ivice štita i dovratka.

Sve dok dvojica starešina zadrže položaj a podržavaju ih vojnici iza njih, spremni da probadaju kopljem, neprijatelj ne može da se probije. Kastor se na trenutak osetio obodrenim pošto je borba prvi put pošla povoljno po njih.

Prekasno je osetio pokret nisko na zemlji izvan ulaza kada je jedan Parćanin čučnuo i zavukao mu sečivo ispod štita. Duboko mu je zasekao članak, rasporivši kožu, meso i mišić pre nego što je udario kost. Bol je bio trenutak, poput usijane šipke ubačene u zglob. Kastor se zateturio unazad s glasnim uzvikom bola i besa.

Septim se brzo okrenuo i video da je zapovednik klonuo s jedne strane ulaza. „Sledeći čovek! Na mesto!“

Najbliži vojnik je gotovo čučnuo kako bi zaštitio noge i progurao se pored Septima, dok su njegovi sadrugovi silovito zamahivali kopljima u neprijatelje kako bi ih oterali od ulaza. Odjednom se čuo uzvik upozorenja iz mraka pa tresak teškog kamena ispred kule. Kastor je izviriio iza dovratka i video da je obrađen kamen pao na Parćane i smrskao glavu jednom od njih. Još kamenja padalo je na napadače, ubivši i osakativši nekolicinu pre nego što su ostali uspeli da pobegnu na bezbednu udaljenost.

„Sjajno“, zadovoljno je zarežao Septim kada je to video. „Da vidimo kako im se sviđa da budu napadnuti a ne mogu da uzvrate udarac. Kopilad.“

Kada se neprijatelj povukao van dometa, prestao je pljusak kamenja i zvuci borbe ustupili su mesto ruganju i zvižducima vojnika u kuli i stenjanju i vikanju povređenih ispred ulaza. Septim je još jednom pogledao napolje pre nego što je dao znak jednom vojniku da zauzme njegovo mesto. Naslonio je štit na zid i kleknuo da ispita Kastorovu ranu, naprežući oči da vidi pri odsjaju svetlosti zvezda koji je dopirao kroz ulaz. Nežno ju je opipao i osetio naprsle kosti usred osakaćenog mesa. Kastor je duboko uzdahnuo i stisnuo zube, boreći se da ne uzvikne od bola.

Septim ga je pogledao. „Žao mi je, ali moram da ti kažem da više nisi za borbu.“

„Reci mi nešto što već ne znam“, prosiktao je Kastor.

Septim se brzo osmehnuo. „Moram da zaustavim krvarenje. Daj mi svoju maramu, gospodine.“

Kastor je olabavio tkaninu, odmotao je i pružio mu je. Septim je stavio jedan kraj oko lista noge pa ga pogledao. „Ovo će boleti. Spreman?“

„Samo uradi to.“

Septim mu je uvio tkaninu oko noge i preko rane, a onda čvrsto stegao preko članka i vezao. Kastor nikada nije osetio takav razdirući bol i, uprkos noćnoj studeni, oznojio se dok je Septim vezao čvor i ustao.

„Moraćeš da me uspraviš uza stepenice kada dođe trenutak za poslednju borbu.“

Septim je klimnuo glavom. „Postaraću se za to, gospodine.“

Zagledali su se jedan u drugog dok su razmišljali o punom značenju svojih poslednjih reči. Pošto su prihvatili neizbežno, Kastor je osetio kako popušta teret brige zbog sudbine njegovih

ljudi. Uprkos bolnoj rani, osetio je hladnu pomirenost sa sudbinom u srcu i odlučnost da umre u borbi. Septim je odvratio pogled i video kako neprijatelji stoje u grupama po gradilištu, izvan dometa kamenja koje su vojnici bacali s kule.

„Pitam se šta će sada da rade?“, razmišljao je naglas. „Da nas izgladne?“

Kastor je odmahnuo glavom. Dovoljno je dugo služio na Istoku i znao je narav starog neprijatelja Rima. „Neće čekati zato što im to neće doneti čast.“

„Šta onda?“

Kastor je slegnuo ramenima. „Uskoro ćemo saznati.“

Počutaše trenutak pre nego što se Septim okrenuo od ulaza. „Šta je onda ovo? Prepad? Početak novog pohoda protiv Rima?“

„Zar je bitno?“

„Želim da znam zbog čega ću umreti.“

Kastor je stisnuo usne i razmislio. „Mogao bi da bude prepad. Možda su izgradnju ovog utvrđenja doživeli kao izazivanje. Ali je sasvim moguće i da hoće da raščiste put preko Eufrata za prolazak svoje vojske. Možda je to prvi potez u zauzimanju Palmire.“

Kastorove misli prekinuo je povik napolju.

„Rimljani! Čujte me!“, uzviknuo je glas na grčkom. „Partija vas poziva da spustite oružje i predate se!“

„Budalaština!“, frknuo je Septim.

Čovek u mraku nije odgovorio na podsmeh i nastavio je ujednačenim glasom. „Moj zapovednik vas poziva na predaju. Bićete pošteđeni ako predate oružje. Daje vam svoju reč.“

„Pošteđeni?“, tiho je ponovio Kastor pre nego što je povikao: „Poštećete nas i pustiti da se vratimo u Palmiru?“

Nastupila je kratka pauza pre nego što je glas odgovorio. „Životi će vam biti pošteđeni, ali bićete zarobljenici.“

„Bićemo robovi“, zarezao je Septim i pljunuo na pod. „Neću da umrem kao jebeni rob.“ Okrenuo se prema Kastoru. „Gospodine? Šta da radimo?“

„Reci mu da se tornja u had.“

Septim se slabašno osmehnuo i zubi mu zablistahu na mesečini. Okrenuo se prema ulazu i uzviknuo: „Ako hoćete naše oružje, dođite po njega!“

Kastor se nasmejao. „Nije maštovito, ali je dobro.“

Starešine se nakeziše jedan drugom, a ostali vojnici se teskobno osmehnuše. Tada se poslednji put oglasio čovek.

„Neka bude tako. Onda će vam ovo mesto postati grob. Ili pre... lomača.“

Bled odsjaj zablistao je na drugom kraju gradilišta i Septim je video kako se pojavio plamičak, obasjavši vojnika nagnutog nad kremenom. Raspirivao je plamen tako da se brzo razbuktao u malu vatru, a ljudi su se okupljali da upale baklje koje su žurno napravili od okolnog žbunja. Zatim su se približili stražarskoj kuli i Septim je video kako prvi čovek drži strelu nad bakljom dok se nauljena krpa na vrhu nije zapalila. Strelac odmah odape luk prema kuli. Strela blesnu kroz tamu i zari se u skele, stvorivši mali pljusak varnica. Za njom je još strela doletelo do strukture, glasno se zarilo u drvo i nastavilo da gori.

„Sranje!“ Septim je stegao pesnicu oko drške mača. „Hoće da nas isteraju vatrom.“

Kastor je znao da nema vode u kuli i odmahnuo je glavom. „Ne možemo ništa da uradimo. Pozovi vojnike da siđu s kule.“

„Da, gospodine.“

Uskoro su se poslednji preživeli okupili u maloj stražarskoj sobi u prizemlju kule. Kastor se osovio na noge i naslonio na zid kako bi im se obratio.

„Gotovo je za nas, momci. Ili ćemo ostati ovde i izgoreti, ili ćemo izaći i povesti nekoliko kopilana s nama. To je to. Kada

izdam naređenje, izaći ćete s centurionom Septimom iz kule. Ostanite čvrsto zbijeni i obrušite se na njih. Jasno?”

Šačica vojnika klimnula je glavom, a nekolicina je uspela da kaže nekoliko reči odobravanja. Septim se nakašljao. „Šta je s tobom, gospodine? Ne možeš s nama.“

„Znam. Ostaću ovde i sačuvati zastavu. Ne smemo im dozvoliti da je uzmu.“ Kastor je ispružio ruku prema stegonoši kohorte. „Daj mi je.“

Stegonoša je oklevao jedan trenutak pa istupio i predao zastavu zapovedniku. „Čuvaj je, gospodine.“

Kastor je klimnuo glavom kada je čvrsto zgrabio steg i iskoristio ga kao oslonac za povređenu nogu. Pucketanje plamena ispunilo je topli vazduh, a bledonarandžasti sjaj obasjao je zemlju oko kule. Kastor se zateturio prema uskom drvenom stepeništu u uglu. „Kada se popnem na krov, izdaću naređenje za juriš. Neka svaki zamah vaših kopalja i mačeva bude ubitačan, momci.“

„Biće, gospodine“, tiho je odgovorio Septim.

Kastor je klimnuo glavom i brzo stegao centurionovu ruku pa stisnuo zube i uputio se na krov. Mukotrpno se penjao drvenim stepeništem dok je vazduh oko njega postajao sve vreliji, a pramenovi dima se uvijali oko narandžastog plamena koji se probijao kroz prozore i proreze za ispaljivanje strela. Kada se popeo na vrh, strana kule prema neprijatelju već je gorela. Kastor je video kako Parćani čekaju pri svetlosti plamena i duboko udahnuo.

„Centurione Septime! Sada! Juriš!“

Začuo se slabašan hor borbenih povika iz podnožja kule. Kastor je video kako su Parćani podigli lukove i nanišani, a zatim je vazduh bio ispunjen letećim crnim strelama. Preko parapeta je ugledao zbijenu grupicu svojih vojnika koji su jurišali. Ramena su im bila pogrbljena iza štitova dok su trčali pravo prema neprijatelju, sledeći Septima, koji je glasno uzvikivao uvrede Parćanima. Strelci su ostali na mestu i ispaljivali strele

u pokretnu metu što su brže mogli. Oni koji su još imali zapaljene strele, brzo ih odapeše i blistave goruće putanje osvetliše vazduh. Nekoliko se zarilo u štitove i nastavilo da gori dok su vojnici trčali držeći ih pred sobom. Kastor je video kako se Septim iznenada ukočio, ispustio mač i uhvatio za strelu koja mu se zabila u vrat dok su njegovi poslednji urlici još odjekivali gradilištem. Srušio se na kolena pa pao na zemlju, slabašno se koprcajući dok je krvario na smrt.

Vojnici su okružili njegovo telo i podigli štitove. Kastor ih je ogorčeno posmatrao. Podsticaj za juriš umro je zajedno sa Septimom i sada su padali jedan za drugim kako su parćanske strele nalazile put između štitova i zarivale se u ljude iza njih. Kastor nije čekao da vidi kraj. Oslanjajući se na zastavu, otišao je na drugu stranu platforme i zagledao se preko litice u reku. Daleko ispod njega, magla se razišla i mesečina je namreškala uskovitlanu bujicu koja je tekla preko stena. Kastor je zabacio glavu unazad, zagledao se u spokojne dubine nebesa i snažno udahnuo noćni vazduh.

Iznenadni zvuk padanja drveta s druge strane kule naterao ga je da se okrene. Znao je da nema vremena ako hoće da bude siguran da zastava neće dospeti u ruke neprijatelja. Kroz treperavu zavesu plamena i dima video je obasjane redove Parćana i znao je da je to samo početak. Uskoro će se talas vatri i uništenja razliti pustinjom, preteći da proguta istočne provincije Rimskog carstva. Kastor je čvrsto stegao zastavu obema rukama i othramao do same ivice platforme. Duboko je udahnuo poslednji put, stisnuo zube pa skočio u prazninu.